

PETER GLOCKO

TRI VETY

PRE OSPEDALSKÉ SIROTY

PETER GLOCKO

TRI VETY

PRE OSPEDALSKÉ SIROTY

PETER GLOCKO

TRI VETY

PRE OSPEDALSKÉ SIROTY

Text © Peter Glocko 2003, 2018

Illustrations © Barbora Glocková 2003, 2018 (heirs)

Slovak edition © Perfekt 2018

PRVÁ VETA:

ALLEGRO

AKO MORE V BENÁTKACH

1. Ja som Tomáš, čo má šibnutého učáka...

Už mi z tej horúčavy šibe. Keby len mne – šibe aj môjmu učiteľovi... Videli ste už šibnutého učáka? Cha, chcete povedať, že ste ešte nevideli normálneho? Rozumieme si, ale ja hovorím o neobyčajnom učiteľovi – vychýrenom gitaristovi Ernestovi Kotlárovi... Je neobyčajný nielen preto, že rovnako famózne hrá barokovú klasiku, frídžez, ale aj bitlsovky, pinkflojdovčiny, ba aj nirvánčiny... zahrá aj nervačiny, čiže tvrdý metal...

Ako on hovorí: „Bodaj by čert metal ten narkometal!“

Kotlár tvrdí, že keby v tom nebola zamiešaná diabolská chémia, čo má privolať hudobníka do neba, no strhne ho do pekla, rád by to hral... Aj mi predvedie tie čudesné akordy, tvrdé ako päšť, a vtedy si ho viem predstaviť na zady-menom javisku v ostrých blikajúcich svetlách... Vtedy je z neho sympaták, keď si zo seba uťahuje...

Ale dnes mi lezie na nervy, lebo sa ho bojím. Presnejšie, nebojím sa gitaristu Ernesta Kotlára, ale toho pekla, čo sa rozpúta, keď to už konečne zo seba vytisnem... keď to vyplujem... keď to vygrciam... Áno, dnes mi je zo všetkého na grkanie... Celý dnešný júnový deň je od rána veľký grc! Aj teraz, keď si ladíme v hudobnom kabinete gitary, ma napína na vracanie...

Tak teda, sedíme v hudobnom kabinete, ktorý môj učák Anton Kotlár prezýva „chudobný“ kabinet alebo aj kabinet plný hudby a chudoby... Kotlár vraví: *chudby*, lebo jeho rozpočet je čoraz chudobnejší... Uťahuje si sám zo seba:

„Neveríš, Tomáš, ale keď si všetko prepočítam, platím túto umeleckú školu... túto veľmi ľudovú školu neobyčaj-

ného umenia platím ja, nie ona mňa... preto som ľudový umelec aj ľudový učiteľ, čo znamená – neznámy! Vieš, čo si dám vytesať na hrob, Tomáš? Tu leží neznámy učiteľ a ešte neznámejší umelec, gitarový virtuóz... modernejšie – virtuálny gitarista Tóno Kotlár... Podľa mena by som mal zhotovovať kotly, tepať medený plech ako moji predkovia z Indie a možno by som bol dnes bohatý!“

Na mojom učákovi sa mi páči, že je fakt šiši, naozaj mu švitorí, lebo sa priznáva k svojim predkom z Indie, čiže k Cigánom:

„Som aj Róm, skôr taký cederom, ako hovoríte vy mladsi, Tomáš... Poznám tie vaše fóry: Ako sa stane z Róma cederom? Tak, že ho prejde parný valec... Hahaha, to je ale hovadská sranda, však, Tomáš?!“

Vôbec to nie je sranda, iba ak hovadská, lebo naozaj mi nie je do smiechu, keď sa môj učiteľ začne oslovovať Tóno alebo Čierny Tónko! Je to trojnásobná pakovina, lebo: po prvé – volá sa Anton, po druhé – vôbec nie je čierny, ale vlasy má tmavohnedé, povedal by som gaštanovohnedé, a po tretie – čo po tretie? Aha, už to mám... Ak je môj učák trochu šiši, tak len preto, že sa pokladá za reinka... doparoma, to je ťažké slovo... re-in-kar-no-vaného Vivaldiho! Áno, dobre počujete aj vidíte, keď tvrdím, že môj bratislavský učiteľ hry na gitaru Anton Kotlár o sebe vyhlasuje, že je v ňom prevtelený duch talianskeho skladateľa Vivaldiho, ktorý preplával cez more času do Bratislavy a vstúpil do tela slovenského Róma, po slovensky Cigána...

„Nie som cigánsky barón, ale cigánsky Vivaldi, Tomáš. Ty to vieš, hoci sa tváriš, že mi neveríš!“ vraví mi aj dnes.

Ja vám verím, aj keď mlčím, pán Anton Kotlár, a som ochotný oslovovať vás „siňor António Vivaldi Kotláro“, ako ste raz na hodine zahlásili... Povedali ste to rodičovi žiaka, ktorý sa nechcel učiť gitarovú klasiku... Chcel? Nechcel? Skôr nemohol než chcel, lebo bol hluchý ako poleno! To ste povedali jeho fotrovi, ktorý sa sťažoval riďovi našej školy, že synáček nerobí pokroky. A keď ten foter zahlásil, že nechce, aby sa jeho syn učil cigánske pesničky od nejakého dedinského primáša Aladára Lakatoša, napálili ste sa a zahlásili:

„Nie som Lakatoš ani Aladár... moje meno – siňor António Vivaldi Kotláro!“

Ja aj ten hluchý chalan sme erdžali ako cirkusové kone... A keď tomu fotríkovi zazvonil mobil a on začal náhlivo vybavovať dodávku kyslej kapusty do svojho bufetu, ešte ste to posolili:

„Každý mobil má svojho debila! Ale prečo si dal ten debil signál z Vivaldiho, keď ho jeho synáček nechce hrať?“

Ten podnikavý fotrík sa našťval, očervenel ako feferónka a zahlásil:

„Pán riaditeľ, prečo mi ten Cigán nadáva do debilov a nejakých vivaldiiov?“

Vtedy sa už rozrehotal aj riďo, lebo ak niekto pokladá meno Vivaldiho za nadávku, musí byť viac ako postihnutý... Je živým príkladom, že mobil naozaj spaľuje mozog! To mám zasa od môjho fotra... Ale o tom neskôr... vlastne čoskoro, hneď... Musím to vyriešiť rázne ako vtedy Kotlár, ktorý tomu bufetáckemu zbohatlíkovi povedal:

„Pane, vy ste rasista... A ja nenávidím rasistov rovnako ako cigánov, černochoch a židov!“

Táto hláška z nejakého starého českého filmu, ktorú Kotlár rád opakoval a pritom sa trpkó pochechtával, mľaskla ako zaucho... V tej našej hudobke, plnej vrzúkania a falošných tónov, najmä poobede, keď cvičili začiatčníci, sadla do tej mäteže tónov ako tvrdý akord... Zrazu akoby všetko stíchlo a ten môj kamoš bez sluchu, ale ináč dobrý futbalista, povedal:

„Oco, pán Kotlár nie je obyčajný Cigán...”

Rozplakal sa a vybehol na chodbu.

Fotrovi vypadol mobil z ruky, roztočil sa na zemi ako mŕtvy chrobák, blikal a opakovane kvíľil rázne takty z Vivaldiho Štyroch ročných období dovtedy, kým ho majiteľ nezdvihol a neumlčal stiskom tučného palca... Signál stíchol, displej zhasol a mne to pripadalo, ako keby ten chlap rozpučil chrobáka. Vyhasol v ňom život, myslím v tom mobile. Foter sa ospravedlnil slovíčkom „sorry“, chvíľu bol neistý, vypadol z role drsniaka, čo hral, no hneď sa spamätal a nenávisťne šplechol do tváre riďovi:

„Sponzoring na ten váš oný... absolútny koncert... na ten zabudnite! Nebude!”

Zabuchol za sebou dvere tak prudko, že zo steny spadol nielen portrét prezidenta, ale aj všetky diplomy, čo dostali absolventi školy.

A vtedy Kotlár zahlásil:

„Koncert bude, pán riaditeľ... absolventský aj absolútny... Mám sponzora! A my s Tomášom zahráme čosi navyše!”

Kotlár vtedy ešte netušil, že ja som už skončil... Že sa už dobrý mesiac veziem na čudnom tobogane, ktorý klesá strmo dolu, nedá sa v ňom zabrzdiť... a ústi v hľbokej čiernej ničote...

Netuší to ani teraz, keď klope hánkou ukazováka na lub gitary a spúšťa metronóm, pričom v rytme spieva:

„Gi-ta-ru máš na-la-denú, milý To-máš? Tu máš, Tomáš, hraj! Nalaď si uši, pustím ti platňu s Koncertom C dur... Vivaldiho koncert pre gitaru a orchester! Prvá časť Allegro trvá dve minúty a päťdesiatdva sekúnd... V reálnom čase, Tomáš, ale ty musíš prestúpiť do iného času... Rozumieš? Už sme o tom hovorili. Nalaď si uši... nalaď sa celý... od uší po dušu... pozorne počúvaj platňu, a keď skončí Allegro, plynule sa pridáš do Larga... A Largo budeš hrať ľahučko, len jemným dotykcom na strunu... flagioletto... po našom fladžoleta, rozumieš? Cítiš to leto... morské vlny... Tá melódia, Tomáš, sa musí hojdať ako more v Benátkach... Pamätáš sa, keď sme sa šli pozrieť po stopách Vivaldiho do Ospedale della Pietà? Musí to spievať arioso! Arioso, Tomáš, bude to tvoja gitarová ária! Ideme!“

2. Veziem sa v chudobnom hudobnom autobuse...

A je to tu znova, zrazu neseďím v hudobnom kabinete v Bratislave, ale Vivaldiho hudba ma unáša v chudobnom, ošarpanom autobuse nejakej treťoradej cestovky do Benátok... Bolo to pred rokom, ale mne sa zdá, že to bolo pred sto... dvesto rokmi... Šla celá hudobka, riďo aj učáci, ich žiaci aj s rodičmi... Vyberaná hudobná chudobná spoločnosť na ceste do bohatých Benátok...

Už vo chvíli, keď sme prechádzali cez most SNP k hraničnému prechodu do Rakúska, bolo v autobuse veselo...

Bol horúci júnový deň ako dnes... presnejšie čas pred polnocou, ale v autobuse to vrelo, lebo učáci aj fotrovci nasávali, objímali sa a bozkávali, už si nehovorili vy, ale ty... slovom – *levitovali*.

To je Kotlárova hláška. On však nepil, ale takisto mal pocit ako ja a moja família, čiže môj foter, mama a sestrička Marcelka... Bola najmladšia, mala osem, zopár žiačikov zo školy malo deväť, desať rokov, no zväčša sme boli pu-biši... natvrdlí pakovia, ako utrúsil ktosi z rozšanteného rodičovstva... Náš preplnený autobus akoby preletel po-nad Dunaj, v ktorom sa zrkadlilo podvodné mesto... ro-zumejte, mesto pod vodou, ale to označenie *podvodné mesto* znovu utrúsil Kotlár, ktorý sa rád hral so slovami ako s no-tami...

Tvrdil, že ten istý tón môžeme zahrať na viacero spôso-bov a to isté slovo má viac významov... Nemyslel tým len synonymá, ale hovoril o akýchsi skrytých významoch v hudbe slova. Tvrdil, že „slovo je v podstate útržok meló-die, zapísaný abecedou pre negramotných...”

Trúsím tieto múdrosti, lebo môj učák Anton Kotlár ich vyslovuje ľahučko ako popevok... Sú to akési spevavé múd-rosti, ľahko zapamätateľné asi preto, že majú aj ľahko zapa-mätateľnú melódiu.

„Tak v čom je problém?“ spýtal by sa môj foter. „Rozu-mieš tomu? Alebo nerozumieš?“

Priznám sa, že mnoho ráz viac tuším ako rozumiem... Pamätám si tie múdrosti, ale neviem ich vysloviť. Kotlár tvrdí, že raz sa mi to podarí:

„Nevedel som hrať z nôt do desiatich rokov, Tomáš, hoci som takisto chodil do hudobky! Môj učiteľ bol zo mňa

zúfalý a kázal mi, aby mi to vysvetlil otec alebo dedo... A hoci boli môj otec a dedo vychýrení hudobníci, vôbec nepoznali noty! Ale tvrdili mi to isté: Raz to pochopíš, Tónko! A jedného dňa som naozaj zahral z nôt!

Mal som pocit, že mi niekto vybral z uší štuple, z očí stiahol čiernu šatku a z rúk zložil okovy. Rozumieš, Tomáš? Ty máš predou mnou náskok, ktorý však zatiaľ nevieš využiť... Dobre poznáš noty, máš takmer absolútny sluch, ale vnútri... vnútri si zamknutý, Tomáš. Na srdci ti visí ťažká zámka a dušu máš zareťazenú! Musím ti pomôcť... Pomôžem ti, ak budeš chcieť! Chceš, Tomáš? Nič nehovoriš... nemusiš... stačí, keď hráš, ono to príde!“

V tom autobuse, čo preletel ponad nočný Dunaj a vzdaloval sa z vysvieteného mesta k hraniciam, som cítil príjemné vzrušenie ako vo sne: ako keď lietate vo sne. Môj dedo tvrdí, že vtedy vraj deti rastú, iba vo sne cítia, ako rastú. A tešia sa, ako to vedia len deti, lebo dospelým sú už tie sny, tie pocity bezváhového letu odopreté.

„Dospelí nerastú a nevedia snívať,“ tvrdí dedo. V tomto by si rozumeli s Kotlárom, rád by som ich zoznámil, ale zatiaľ nebola príležitosť...

Čiže – vrátim sa do toho minuloročného autobusu, plného chudobných hudobníkov. Marcelka bola nesvoja, uťahaná z hysterických príprav na cestu, ktoré nám pripravili fotrovci... Mama ju nakrmila nejakou lekárenskou chémiou, aby nevracala, a tak mi Marcelka zaspala pri boku, prv ako sme dojachali na slovensko-rakúske hranice. Otec a mama sedia pred nami, chvíľu sedia stvrdnutí ako štolverky, vzápätí sa zlostne štuchajú, sipia na seba ako husi, potom mlčky gánia pred seba. Hádku doznieva, už si